

Aan de leden van Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum ingekomen vragen : 15 januari 2018

Datum GS-besluit: : 13 maart 2018

Vragen nr. 10

Vragen van mevrouw **C.W.M. van Rooij** (PvdA) over faillissement Tocardo.

De voorzitter van Provinciale Staten van Noord-Holland deelt u overeenkomstig het bepaalde in artikel 45 van het Reglement van Orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van Provinciale Staten mede, dat op 15 januari 2018 door het lid van Provinciale Staten, mevrouw **C.W.M. van Rooij** (PvdA), de volgende (vervolg)vragen bij Gedeputeerde Staten zijn ingekomen.

INLEIDING VRAGEN

Met enige ontsteltenis hebben wij kennis genomen van het feit dat Tocardo, gevestigd in Den oever failliet is verklaard. Dit bedrijf, dat gespecialiseerd is in getijdenstroomtechnologie, is van grote betekenis voor de innovatie op het gebied van energieopwekking en de energietransitie. Niet alleen voor de Nederlandse markt maar ook ver daarbuiten. Een bedrijf met een belofte voor de toekomst.

Het is een bedrijf waarbij forse investeringen moeten worden gedaan voordat er sprake kan zijn van voldoende baten. De directie is van mening dat de Nederlandse overheid in het beginstadium behulpzaam is geweest, maar dat diezelfde overheid het de laatste jaren heeft laten afweten. Dit in tegenstelling tot wat we zien in andere landen, waarbij bedrijven veel meer de kans krijgen hun bedrijf tot een succesvolle onderneming te maken.

Er liggen bij het bedrijf ook belangen vanuit de Provincie Noord-Holland. In 2008 is de eerste testturbine geïnstalleerd in de Afsluitdijk en inmiddels draaien er meer. Kijkend naar het uitvoeringsprogramma 2017-2036 van het Waddenfonds is met name in de themalijn 5.2 aandacht voor energie uit water, getijdenstroom.

Uit de pers vernemen wij dat het bedrijf bezig is met een mogelijke overname dan wel doorstart en dat er geïnteresseerden bedrijven zijn. Bij het bedrijf werken 23 personeelsleden. Juist in deze regio is werkgelegenheid van groot belang. Het verlies van arbeidsplaatsen zal een gevoelige klap zijn.

VRAGEN INCLUSIEF BEANTWOORDING GEDEPUTEERDE STATEN

Inleiding bij beantwoording

Inmiddels is bekend gemaakt dat er een succesvolle doorstart is gemaakt van Tocardo middels de oprichting van Tocardo Tidal Power BV (Tocardo Tidal Power) (zie de bijlagen 1 en 2). De provincie heeft, in haar rol als aandeelhouder van het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland BV (PDENH), gedaan wat nodig is om een succesvolle doorstart van Tocardo mogelijk te maken. Wij hebben goedkeuring gegeven aan het besluit van de directie van PDENH om een financiering te verstrekken aan Tocardo Tidal Power. Hierdoor zijn 15 arbeidsplaatsen in Noord-Holland behouden gebleven.

Vraag 1:

Bent u net als de PvdA fractie van mening dat behoud van arbeidsplaatsen van groot belang is voor deze regio?

Antwoord 1:

Ja

Vraag 2:

Zijn er vanuit de Provincie dan wel het Waddenfonds financiën verstrekt die door het faillissement min of meer verloren dreigen te gaan ?

Antwoord 2:

Met onze deelname aan het programma De Nieuwe Afsluitdijk heeft de provincie financieel bijgedragen aan het voorbereiden van de projecten van Tocardo op de Afsluitdijk. Ook zijn er subsidies toegezegd door het Waddenfonds en is er een toezegging vanuit de Rijksbijdrageregeling Ambitie Afsluitdijk. De projecten van Tocardo op de Afsluitdijk zijn meegenomen in de doorstart van Tocardo Tidal Power, waarmee er geen sprake zal zijn van financiën die verloren gaan.

Vraag 3:

Weet het college of de financiële gevolgen van dit faillissement dusdanig kunnen zijn dat de voortgang van lopende projecten (waaronder de Afsluitdijk) in gevaar kan komen?

Antwoord 3:

De projecten van Tocardo op de Afsluitdijk zijn meegenomen in de doorstart van Tocardo Tidal Power en zullen voortgang vinden.

Vraag 4:

Deelt u onze mening dat het in het belang is van Noord-Holland dat innovatie op het gebied van opwekking van duurzame energie ondersteuning verdient van de Provincie?

Antwoord 4:

Ja, daarom hebben wij ook ingestemd met het voorstel van het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland om te investeren in Tocardo Tidal Power en faciliteren we vanuit het programma De Nieuwe Afsluitdijk projecten voor duurzame energie.

Vraag 5:

Kunt u zich vinden in de kritiek van de directie daar waar het gaat om de rol van de Overheid?

Antwoord 5:

Voor wat betreft de rol van de provincie kunnen wij ons niet vinden in de kritiek. Wij hebben via het Programma De Nieuwe Afsluitdijk de ontwikkeling en voorbereiding van duurzame energieprojecten op de Afsluitdijk, waar Tocardo bij betrokken is geweest (Spuistroomcentrale en het Off Grid Test Centre), actief ondersteund en afgestemd met Rijkswaterstaat. Wij blijven dat bij Tocardo Tidal Power ook doen.

Rijkswaterstaat is vergunningverlener voor de projecten op de Afsluitdijk. De projecten op de Afsluitdijk moeten voldoen aan geldende wet en regelgeving. Voor het verlenen van een watervergunning is het afgelopen jaar een moeizame situatie ontstaan rond de toegestane vissterfte bij de getijdeturbines. Hierdoor is het testcentrum bij Den Oever (tijdelijk) stil gelegd en heeft de voorbereiding voor de Spuistroomcentrale bij Kornwerderzand vertraging opgelopen. Het programmabureau De Nieuwe Afsluitdijk heeft actief gefaciliteerd in het vinden van een oplossing. Via de nationale stuurgroep heeft onze portefeuillehouder Water zich ingezet om tot een oplossing te komen. Deze oplossing lijkt nu in zicht.

Vanuit het perspectief van innovatie en exportmogelijkheden van de innovatieve projecten van Tocardo Tidal Power ligt betrokkenheid van het Ministerie van EZ voor de hand. Tocardo Tidal Power zal dit contact zelf onderhouden en bemoeienis door PNH zal hier weinig toevoegen.

Vraag 6:

Zo ja, wat kan de Provincie hierin betekenen?

Antwoord 6:

Zie het antwoord bij vraag 5.

Vraag 7:

Zo nee, kan GS onderzoeken op welke wijze meer ondersteuning kan worden verleend?

Antwoord 7:

Zie het antwoord bij vraag 5.

Vraag 8:

Is GS bereid om contact op te nemen met het Ministerie van Economische zaken om te bespreken welke rol de Rijksoverheid hierin kan spelen?

Antwoord 8:

Nee, contact met het Ministerie van EZ zal weinig toevoegen. Bovendien is reeds een oplossing gevonden voor het faillissement. Via De Nieuwe Afsluitdijk hebben wij wel intensief contact met Rijkswaterstaat om de projecten van Tocardo Tidal Power in te passen en vergunbaar te krijgen.

Vraag 9:

Heeft GS contacten met Tocardo aangaande dit faillissement en de vervolgstappen?

Antwoord 9:

Contacten lopen via het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland. Als aandeelhouder hebben wij goedkeuring gegeven aan het voorstel van de directie om een financiering te verstrekken, waarmee de doorstart door Tocardo middels de oprichting van Tocardo Tidal Power is mogelijk gemaakt. Via het programmabureau De Nieuwe Afsluitdijk monitoren wij de mogelijke gevolgen voor de projecten van Tocardo Tidal Power op de Afsluitdijk.

Bijlage 1 bij beantwoording: persbericht

<https://www.pdenh.nl/wp-content/uploads/2018/02/Persbericht-doorstart-Tocado.pdf>

Amsterdam, 19 februari 2018

PERSBERICHT

Noord-Holland investeert in Tocado Tidal Power

Provinciaal fonds maakt doorstart mede mogelijk

Tocado, specialist in getijdestroomtechnologie, maakt een doorstart. Deze doorstart komt mede tot stand dankzij een investering van het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH), dat als lead-investeerder betrokken is bij de doorstart. Naast PDENH wordt er geïnvesteerd door enkele particuliere investeerders. Sinds zaterdag 17 februari 2018 is de doorstart officieel een feit.

Getijdenstroom is een nog relatief nieuwe vorm van duurzame energieopwekking met een enorme potentie. De stroming in zeewater, veroorzaakt door de verandering in het getij, zet getijdenturbines ('onderwaterwindmolens') aan het draaien en deze turbines zetten de draaiende beweging om in stroom. De grote voordelen van getijdenenergie zijn de geringe impact op het milieu, de onzichtbaarheid van de turbines, de enorme beschikbare capaciteit en vooral de voorspelbaarheid van de energieopwekking.

Innovatie van eigen bodem

De vraag naar getijdenstroom neemt toe en daarmee ook de vraag naar het benodigde werkkapitaal om de projecten van Tocado te financieren. Tocado heeft de exclusieve rechten voor de ontwikkeling van vijf getijdeprojecten: onder andere in het Verenigd Koninkrijk (Fall of Warness en Wales) en in Nederland (Oosterscheldekering). De verwachting is dat deze projecten de komende jaren gerealiseerd worden. Naast bovenstaande projecten heeft men de beschikking over negen turbines die operationeel zijn in de Afsluitdijk en de Oosterscheldekering. In Orkney (Schotland) bij het European Marine Energy Centre (EMEC) heeft Tocado een vergunning om een eerste offshore systeem te installeren en gedurende een 20-jarige periode te opereren op commerciële basis.

Stimulans duurzame economie

Het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland (PDENH), dat namens de provincie Noord-Holland investeert in duurzame ondernemingen, gelooft sterk in Tocado. Bart Blokhuis, directeur van het fonds: "Elektriciteit uit eb en vloed is een prachtige vorm van duurzame energie. Het team van Tocado beschikt over de technologie, de kennis en de ervaring. Met onze investering stellen wij Tocado in staat de kans te grijpen om getijdenenergie vanuit Nederland voor de wereld beschikbaar te maken. PDENH investeert met aandelenkapitaal en verstrekt aanvullend een lening".

Ook Jaap Bond, gedeputeerde van Economische Zaken in Noord-Holland, is blij met de doorstart van Tocado en de rol die het provinciale participatiefonds PDENH hierin heeft gespeeld. "Met de succesvolle doorstart van

Tocado behouden we niet alleen werkgelegenheid en unieke kennis maar ook een mondiale koppositie op gebied van getijdenstroom".

Met de steun van onze provincie en een groep particuliere investeerders blijft deze innovatie voor de Nederlandse economie behouden”, aldus Hans van Breugel. “Nederland is een fantastisch innovatieland en getijdenenergie hoort daar zeker bij”.

Over het fonds

Het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland is een investeringsfonds voor gevestigde en startende bedrijven en projecten, die zich richten op energietransitie, duurzame mobiliteit en circulaire economie en die daarmee bijdragen aan de duurzame economie in Noord-Holland. Ook andere duurzame innovaties kunnen in aanmerking komen voor een investering. Het fonds is opgericht en gefinancierd door de provincie Noord-Holland en wordt beheerd door KplusV en StartGreen Capital.

Over Tocado Tidal Power

Tocado is een Nederlandse pionier op het gebied van getijdenstroomtechnologie. Na het testen van het eerste prototype, volgde de installatie van de eerste testturbine in de De Afsluitdijk. Uniek aan de turbines is het bij eb en vloed zelf roterende blad, wat het bedrijf wereldwijd gepatenteerd heeft. Daarnaast verleent Tocado installatie- en onderhoudsdiensten rondom haar turbines en installaties.

Noot voor de redactie Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland:

Bart Blokhuis, fondsdirecteur, 06 – 27 08 55 40, bart.blokhuis@pdenh.nl

Provincie Noord-Holland:

Harriët Wijker-Hoek, woordvoerder gedeputeerde Jaap Bond, 06 – 53 16 86 83, hoekha@noord-holland.nl **Tocado Tidal Power:**

Hans van Breugel, woordvoerder Tocado, 06 -53912213, hvb@tocardo.com

Bijlage 2 bij beantwoording: Bericht in Cobouw, 20 februari 2018

<https://www.cobouw.nl/bouwbreed/nieuws/2018/02/tocardo-maakt-doorstart-met-hulp-van-noord-hollands-participatiefonds-101258264>

Tocado maakt doorstart met hulp van Noord-Hollands participatiefonds

Getijdestroombedrijf Tocardo uit Den Oever is erin geslaagd om een doorstart te maken. Dat is grotendeels mogelijk geworden dankzij een investering van het Participatiefonds Duurzame Energie Noord-Holland. Tocardo International ging vorige maand failliet nadat een Canadese grootaandeelhouder afhaakte die vijf miljoen zou investeren in de verdere commercialisering van het bedrijf. De eerste bestaansjaren heeft Tocardo zich vooral gericht op ontwikkeling van nieuwe technologie.

Het Noord-Hollandse participatiefonds PDENH investeert met een aandelenkapitaal en verstrekt aanvullend een lening. “Met onze investering stellen wij Tocardo in staat de kans te grijpen om getijdenenergie vanuit Nederland voor de wereld beschikbaar te maken”, zo zegt directeur Bart Blokhuis, directeur van PDENH. Ook enkele particuliere investeerders steken geld in het bedrijf, dat verder gaat onder de naam Tocardo Tidal Power.

Curator Alexander Claus hoopt dat de financiële gevolgen **van het faillissement** door de nieuwe structuur zo beperkt mogelijk blijven. “Tocardo had een stabiele financiële partner nodig. Nu met de overheid als investeerder is er een liquide partner gevonden.”

Vijftien van de twintig arbeidsplaatsen blijven behouden na de overname

Over de exacte hoogte van de investering wil hij geen mededelingen doen, maar hij bevestigt wel dat het om enkele miljoenen gaat voor dit jaar en het komende jaar. Vijftien van de twintig arbeidsplaatsen blijven behouden na de overname. Tijdens het faillissement is het bedrijf wel gewoon blijven draaien. Het nieuwe bedrijf neemt ook alle verplichtingen over die zijn voorganger is aangegaan, zoals een lening die gekoppeld is aan een crowdfundingactie voor de getijdencentrale in de Oosterschelde.

Tocardo is gespecialiseerd in getijdenstroom, waarbij energie wordt opgewekt met turbines. Stroming in zeewater als gevolg van veranderingen in het getij laat de turbines draaien, waarbij de beweging wordt omgezet in stroom. Er zijn al negen draaiende turbines in de Afsluitdijk en de Oosterscheldekering.

Vraag naar getijdenstroom neemt toe

Tocardo ziet de vraag naar getijdenstroom toenemen en daarmee ook de vraag naar werkkapitaal. Zo bezit het bedrijf rechten voor de ontwikkeling van vijf getijdenprojecten in onder meer het Verenigd Koninkrijk en de Oosterscheldekering. De verwachting is dat die projecten binnen een paar jaar gerealiseerd kunnen zijn. In Schotland ((Orkney) bij het European Marine Energy Centre heeft Tocardo een vergunning om een offshore systeem te installeren en voor twintig jaar te laten draaien.

Eerder pleitte directeur Hans van Breugel al herhaaldelijk voor meer steun vanuit regering en investeerders om zo de technologie van Tocardo te vermarkten en de internationale voorsprong te kunnen behouden.